

డా.పూజారి వరలక్ష్మి గారు
తెలుగ అధ్యాపకులు
ప్రభుత్వ డిగ్రీ & పిజి కళాశాల
పుత్తూరు.

సమసాల

సమాసము:

రెండు వేర్వేరు అర్థాలు కలిగిన పదాలు
కలిసి ఒకే పదంగా ఏర్పడ్డాన్ని సమాసం అంటారు.

సాధారణంగా సమాసంలో రెండు పదాలుంటాయి

మొదటి పదాన్ని పూర్వపదం అని
రెండవ పదాన్ని పరపదం లేదా ఉత్తరపదం అని
అంటారు.

సమాసం

పదాల స్వరూపం-4

1.సిద్ధసమాసం

2.సాధ్యసమాసం

3.మిశ్రసమాసం

4.ఆచ్ఛికసమాసం

పదాల అర్థం-6

1.తత్పురుషసమాసం

2.కర్మధారయసమాసం

3.ద్విగుసమాసం

4.ద్వంద్వసమాసం

5.బహువ్రీహిసమాసం

6.అవ్యయూభావసమాసం

తత్పురుష సమాసం :

ఉత్తరపదం యొక్క అర్థం
ప్రధానంగా కలది తత్పురుష సమాసం.

* తత్పురుష సమాసాలను విభక్తి ప్రత్యయముల
ఆధారంగా గుర్తిస్తారు.

* ఇవి ఎనిమిది రకములు.

తత్పురుష సమాసం	విభక్తులు	ఉదాహరణలు
ప్రథమా తత్పురుష సమాసం	డు,ము,లు,లు	మధ్యాహ్నం-అహ్నం మధ్య భాగం
ద్వితీయా తత్పురుష సమాసం	ని,ను,ల, గూర్చి, గురించి	జలధరము-జలమునుధరించునది
తృతీయా తత్పురుష సమాసం	చేత,చే,తోడ,తో	బుద్ధిహీనుడు-బుద్ధిచేతహీనుడు
చతుర్థి తత్పురుష సమాసం	కొరకు,కై	వంటకట్టెలు-వంట కొరకు కట్టెలు
పంచమీ తత్పురుష సమాసం	వలన,కంటే,పట్టి	దొంగభయం-దొంగవలన భయం
షష్ఠి తత్పురుష సమాసం	కి,కు, యొక్క,లో,లోపల	రామబాణం-రామునియొక్క బాణం
సప్తమీ తత్పురుష సమాసం	అందు,న	దేశభక్తి-దేశమునందుభక్తి
నభ్యే తత్పురుష సమాసం	నభ్యే అంటే వ్యతిరేకార్థం	అసత్యం-సత్యంకానిది

కర్మధారయ సమాసము:

విశేషణము, విశేష్యములకు జరిగే
సమాసము కర్మధారయ సమాసము.

* ఇవి ఏడు రకములు

కర్మధారయ సమాసము	వివరణ	ఉదాహరణలు
విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయ సమాసము	విశేషణం పూర్వపదంగా విశేష్యం ఉత్తర పదంగా కలది.	చిలిపిగజ్జెలు—చిలిపివైన గజ్జెలు.
విశేషణ ఉత్తరపద కర్మధారయ సమాసము	విశేషణం ఉత్తర పదంగా విశేష్యం పూర్వ పదంగా కలది.	కవి శ్రేష్ఠుడు—శ్రేష్ఠుడైన కవి.
విశేషణ ఉభయపద కర్మధారయ సమాసము	పూర్వపదం, ఉత్తరపదం రెండూ విశేషణం గా కలది.	మృదుమధురము—మృదువు, మధురము.
ఉపమాన పూర్వపద కర్మధారయ సమాసము	ఉపమానం పూర్వపదంగా ఉపమేయం ఉత్తరపదంగా కలది.	తేనెమాట—తేనెవంటి మాట.
ఉపమాన ఉత్తరపద కర్మధారయ సమాసము	ఉపమానం ఉత్తర పదంగా ఉపమేయం పూర్వపదంగా కలది.	ముఖపద్మము—పద్మమువంటి ముఖము.
అవధారణ పూర్వపద కర్మధారయ సమాసము (లేదా)రూపక సమాసము	ఉపమాన, ఉపమేయములకు అభేదం చెప్పునది.	సంసార సాగరం—సంసార మనెడి సాగరం.
సంభావన పూర్వపద కర్మధారయ సమాసము	పూర్వ పదంపేర్లను సూచించునది.	మర్రి చెట్టు—మర్రిఅను పేరు గల చెట్టు.

ద్విగుసమాసం:

సంఖ్యలను తెలియజేసే శబ్దాలు విశేషణాలై,
ఆ సంఖ్యలు పూర్వపదంగా కలది ద్విగుసమాసము.

* ఇది సంఖ్యలపై ఆధారపడి ఉంటుంది.

ఉదా:

1.దశావతారాలు—దశ(10)అను సంఖ్యగల
అవతారములు.

ద్వంద్వ సమాసం:

ఉభయపద ప్రాధాన్యం కలది ద్వంద్వము.

* ఇందులో రెండు పదములు ప్రథమావిభక్తిలో ఉంటాయి.

ఉదా: అన్నదమ్ములు—అన్నయును, తమ్ముడుయును

బహుపద ద్వంద్వము: రెండు పదముల కంటే ఎక్కువ పదములు కలది.

ఉదా: రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నులు

బహువ్రీహి సమాసము:

అన్యపదార్థ ప్రాధాన్యము కలది బహువ్రీహి సమాసం.

* సమాసంలోని పదాల అర్థంగాక వేరే అర్థం ప్రధానంగా ఉంటుంది.
ఉదా:

1. వృకోధరుడు—వృకము(తోడేలు) యొక్క ఉదరం వంటి
ఉదరం కలవాడు(భీముడు)

అవ్యయీభావ సమాసము:

అవ్యయము పూర్వ పదంగా కలది
అవ్యయీభావ సమాసము.

అవ్యయము: లింగం, వచనం, విభక్తులులేనిది అవ్యయము.

ఉదా:

ప్రతిదినము— దినము దినము

